

Conf. univ. dr. **Ioan Lazăr**

Facultatea de Drept și Științe Sociale,
Universitatea „1 Decembrie 1918” din Alba Iulia

Avocat în Baroul Alba

Măsurile finanțare-fiscale și politica Uniunii Europene în domeniul ajutoarelor de stat

Copyright©2018 Editura Hamangiu SRL

Editură de prestigiu recunoscut în domeniul
științelor sociale CNATDCU

Toate drepturile rezervate Editurii Hamangiu

Nicio parte din această lucrare nu poate fi copiată
fără acordul scris al Editurii Hamangiu

Editura Hamangiu:

Str. Mitropolit Filaret nr. 39-39A, Sector 4, București,

O.P. 5, C.P. 91

Tel./Fax: 021.336.04.43; 031.805.80.21;

Vânzări: 021.336.01.25; 031.425.42.24

E-mail: redactia@hamangiu.ro

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

LAZĂR, IOAN

**Măsurile finanțare-fiscale și politica Uniunii Europene în
domeniul ajutoarelor de stat / Ioan Lazăr. - București : Editura
Hamangiu, 2018**

Conține bibliografie

ISBN 978-606-27-1177-1

336

*Editura
Hamangiu
2018*

Jurnalul Oficial al Comunităților Europene sau, după caz, Jurnalul Oficial al Uniunii Europene (din anul 2009)	
lit.	litera
L.G.D.J.	Librairie générale de droit et de jurisprudence
<i>loc. cit.</i>	locul citat
M. Of.	Monitorul Oficial al României, Partea I numărul
nr.	Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică
OCDE	opera citată
<i>op. cit.</i>	pagina
p.	paragraf(ul)
parag.	punct(ul)
pct.	în sine
<i>per se</i>	„Pandeckele Române” – Repertoriu de jurisprudență, doctrină și legislație
P.R.	Presa Universitară Franceză
P.U.F.	Revista de Drept Comercial
R.D.C.	Revista de Drept Public
R.D.Pb.	Revista Română de Drept al Afacerilor sublinierea noastră
R.R.D.A.	mai sus
s.n.	Tratatul privind Comunitățile Europene
<i>supra</i>	Tratatul privind Comunitatea Economică Europeană
TCE	Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene
TCEE	Tribunalul de Primă Instanță a Comunităților Europene
TFUE	Uniunea Europeană
TPICE	următoarele
UE	volumul
urm.	
vol.	

Cuprins

TITLUL I. REALIZĂRI ȘTIINȚIFICE ȘI PROFESIONALE.	
PLANURILE DE EVOLUȚIE ȘI DEZVOLTARE A CARIEREI	1
Rezumat	3
Abstract	7
Capitolul I. Activitatea didactică	11
Capitolul al II-lea. Retrospectiva activității de cercetare	14
A. Jurisdicțiile administrative în materie financiară	16
1. Conceptul și avantajele jurisdicțiilor administrative	18
2. Recursul cvasi-contencios în procedura administrativ-jurisdicțională	26
3. Un studiu necesar al jurisdicțiilor administrative din domeniul concurenței în dreptul comparat	28
4. Problematica actului administrativ fiscal	31
5. Concluzii cu privire la situația actuală a jurisdicțiilor administrative	35
B. O nouă abordare: dreptul bugetar ca ramură a finanțelor publice	36
1. O altă opinie cu privire la funcțiile finanțelor publice	36
2. Argumente privind fragmentarea studiului Dreptului finanțelor publice în două direcții de cercetare: Drept bugetar și Drept fiscal	40
3. O nouă clasificare a izvoarelor dreptului finanțelor publice	44

<i>C. Un studiu complex și necesar în literatura de specialitate autohtonă: Dreptul Uniunii Europene în domeniul concurenței</i>	48
1. Un argument și o justificare	48
2. O bază conceptuală solidă	50
2.1. Noțiunea de agent economic vs. cea de întreprindere în contextul necesității preluării conceptului de întreprindere din jurisprudența Uniunii Europene în reglementările autohtone	51
2.2 Concurență loială?	59
2.3. Concepțele de consumator și clientelă	60
3. Necesitatea unei analize temeinice a comportamentelor anticoncurențiale în Dreptul Uniunii Europene	64
3.1. Înțelegerea anticoncurențiale	68
3.2. Abuzul de poziție dominantă	78
3.3. Ajutoarele de stat	85
3.4. Concentrările economice	99
3.5. Întreprinderile publice	108
<i>D. Influențele dreptului penal în dreptul concurenței</i>	116
1. Dezbaterea privind sancțiunile de natură penală în Dreptul Uniunii Europene în domeniul concurenței, din perspectiva Convenției europene a drepturilor omului	117
2. Rolul instanțelor naționale în domeniul concurenței în sancționarea acordurilor anticoncurențiale	121

TITLUL AL II-LEA. PROSPECTIVA STUDIULUI

ȘTIINȚIFIC	129
A. <i>Quo vadis?</i>	131
B. <i>Distorsionarea concurenței în materia ajutoarelor de stat din perspectivă fiscală (măsurile fiscale vs. ajutoarele de stat)</i>	133
C. <i>Aplicarea politicii Uniunii Europene în domeniul concurenței privind ajutoarele de stat în materia achizițiilor publice</i>	136
D. <i>Perspectiva penală în sancționarea comportamentelor anticoncurențiale de afaceri</i>	141
E. <i>Relevanța unor studii de drept comparat privind jurisdicțiile speciale administrative în domeniul concurenței</i>	141
BIBLIOGRAFIE	143

Capitolul al II-lea. Retrospectiva activității de cercetare

Potențialul științific este atestat prin intermediul lucrărilor științifice publicate și a activității profesionale desfășurate, începând cu perioada studiilor doctorale și până în prezent.

Demersurile mele științifice s-au conturat ulterior examenului de admitere în avocatură, în anul 1999. Experiența acumulată în profesia de avocat și în urma absolvirii cursului de pregătire ca mediator, organizat de către Ministerul Justiției din România, Ambasada SUA și Centrul Pilot de Mediare din Craiova^[1], mi-a permis elaborarea primelor studii de specialitate publicate în perioada 2005-2007 pe paginile „Revistei de Drept Comercial”^[2], precum și pe cele ale revistei „Dreptul”^[3]. La acel moment, atenția mea s-a îndrepatat spre domeniul din aria executării silite, a medierii și a dreptului penal.

Studiile doctorale le-am început în anul 2007 la Facultatea de Drept a Universității din Craiova. Școala doctorală din cadrul instituției de învățământ menționate mi-a oferit

^[1] Ulterior am și devenit membru fondator și vicepreședinte al asociației „Centrul de Mediare Alba” și mai apoi am dobândit calitatea de mediator în cadrul Programului Phare 2004 societatea civilă, componenta 3 – Democrație, drepturile omului, statul de drept, independență justiției, înființarea Centrului de Mediare Alba, finanțat de Uniunea Europeană, nr. contract 2004/016-722.01.02/03/DEM, anul 2006.

^[2] I. LAZĂR, *Contestația la executare: Lipsa unor mențiuni în cuprinsul procesului verbal de adjudecare. Retragerea procesului verbal de adjudecare de către organul de executare emitent și emiterea unui alt proces verbal sub același număr de înregistrare. Sanctiune, în R.D.C. nr. 2/2006, p. 101-111; I. LAZĂR, *Medierea. Studiu asupra unei metode de soluționare a conflictelor*, în R.D.C. nr. 3/2006, p. 49-57.*

^[3] I. LAZĂR, A. MOCAN, *Sanctiunea nepublicătății ședinței de judecată. Problemă juridică ce necesită un recurs în interesul legii* în Dreptul nr. 11/2007, p. 190-193.

I. REALIZĂRI ȘTIINȚIFICE ȘI PROFESIONALE. PLANURI DE EVOLUȚIE ȘI DEZVOLTARE

oportunitatea alegerii unui domeniu de cercetare mai puțin analizat în literatura de specialitate autohtonă, jurisdicțiile administrative speciale, și aceasta dintr-o perspectivă aparte, cea a finanțelor publice. Cercetarea reunea, astfel, aspecte de *drept administrativ, fiscalitate și achiziții publice* abordate prin prisma instituției *jurisdicțiilor administrative*. Pe parcursul studiilor am beneficiat de accesul la resurse bibliografice vaste, existente în biblioteca școlii doctorale, precum și de sprijinul generos oferit de către membrii colectivității academice a Craiovei. Trebuie să subliniez aici aportul esențial pe care l-au avut lucrările autorilor Școlii de Drept a Craiovei, sub influența căror mi-am desfășurat activitatea științifică și m-am format ca cercetător și cadre didactice.

Am obținut titlul de doctor în drept în anul 2009, sub direcția științifică a profesorului Ioan Alexandru, cu teza intitulată „*Jurisdicții administrative în materie financiară*”, publicată ulterior în cadrul bibliotecii coordonate de către regretatul prof. Ion Deleanu, la Editura Universul Juridic. Ca o recunoaștere a calității științifice, lucrării i-a fost decernat, în anul 2011, Premiul „*Anibal Teodorescu*”, acordat de către Uniunea Juriștilor din România, Societatea „*Titu Maiorescu*”, revistele „*Dreptul*” și „*Palatul de Justiție*”.

Dacă, inițial, în consens cu obiectivul studiilor doctorale, am abordat problematica jurisdicțiilor administrative, ulterior doctoratului m-am concentrat asupra unor discipline, precum „*Dreptul finanțelor publice*” și „*Dreptul Uniunii Europene în domeniul concurenței*”, domenii în care îmi desfășor activitatea didactică la nivelul studiilor de licență în cadrul Departamentului de Drept Public al Facultății de Drept și Științe Sociale a Universității „1 Decembrie 1918” din Alba Iulia. În cadrul studiilor universitare de master sunt titularul disciplinei intitulată „*Fundamentarea constituțională a drepturilor civile*” pe care o predau la specializarea *Instituții de drept privat*.

Studiul *Dreptului finanțelor publice* mi-a permis elaborarea volumului intitulat „*Dreptul finanțelor publice – Drept bugetar*” (după cum sugerează și titlul, cu privire specială asupra domeniului *Dreptului bugetar*), aflat deja la momentul de față la cea

de a doua ediție. Acest prim volum urmează a fi completat, în viitor, cu un al doilea, dedicat ramurii *Dreptului fiscal*, aspect care va permite o privire de ansamblu asupra disciplinei „Dreptului finanțelor publice”.

Problematica comportamentelor anticoncurențiale în *Dreptul Uniunii Europene* am analizat-o într-un studiu monografic intitulat „Dreptul Uniunii Europene în domeniul concurenței”, publicat în anul 2016 la Editura Universul Juridic. Elaborarea volumului a necesitat o analiză temeinică a literaturii de specialitate străine, în condițiile în care cea autohtonă a acordat o atenție redusă domeniului concurenței, chiar dacă acesta beneficiază la nivelul european, și nu numai, de o atenție deosebită, asertivitatea fiind susținută de abundența lucrărilor de specialitate care îi sunt dedicate, precum și de multitudinea programelor universitare care sunt alocate studierii aprofundate a fenomenului concurenței.

Lianțul dintre cele două discipline „Dreptul finanțelor publice” și „Dreptul Uniunii Europene în domeniul concurenței” se regăsește cu prioritate în domeniul *ajutoarelor de stat*, acesta fiind în măsură să ofere o materie de studiu vastă și complexă, cu multiple valențe practice, abordabilă cu prioritate în cadrul unor studii doctorale, aspect pe care îl vom dezvolta sintetic la secțiunea dedicată perspectivelor de cercetare.

A. Jurisdicțiile administrative în materie financiară

Aciunile administrației suscitană uneori nemulțumiri, lezează interesele, fac să nască reclamații. Acestea provin, mai ales, de la particulari, care sunt în contact cu administrația publică (...). Nemulțumirile acumulate creează un risc politic, determinând violență campaniilor de presă, manifestații de stradă, dificultăți pentru guvernare, deplasarea voturilor, schimbarea majorității în Parlament, o dezafectare a autorității, sfârșesc prin a provoca chiar revoluții (...). Pentru a evita exploziile, sistemul structurilor administrației publice trebuie prevăzut cu supape de siguranță. Trebuie admisă instituția

I. REALIZĂRI ȘTIINȚIFICE ȘI PROFESIONALE. PLANURI DE EVOLUȚIE ȘI DEZVOLTARE

recursului administrativ, este necesară instituirea jurisdicțiilor și trebuie organizate sisteme de contencios administrativ^[1].

Ioan Alexandru

Dreptul comparat relevă, formal, un număr de trei mari sisteme de contencios administrativ^[2]: *sistemul administratorului judecător*; *sistemul francez al jurisdicției speciale administrative* (format din tribunale administrative și Consiliul de Stat)^[3] și, respectiv, *sistemul anglo-saxon*, al instanțelor de drept comun competente și în materia contenciosului administrativ^[4].

Literatura juridică franceză conceptualizează activitatea de jurisdicție înfăptuită de organele judecătoarești, prin termenul de *juridiction judiciaire*, iar cea înfăptuită de organe special create în cadrul organelor administrației de stat, prin termenul de *juridiction administrative*^[5]. Acest ultim concept (*jurisdicție administrativă*) este folosit în literatura juridică de specialitate^[6] cu privire la activitatea de soluționare a diferendelor juridice de

^[1] I. ALEXANDRU, *Tratat de administrație publică*, Ed. Universul Juridic, București, 2008, p. 652-653.

^[2] A. IORGOVAN, *Tratat de drept administrativ*, vol. II, ed. a 4-a, Ed. All Beck, București, 2005, p. 487.

^[3] Sistemul francez se bazează pe două principii fundamentale: (1) Prințipiu separării activităților administrative de activitățile judiciare și (2) Prințipiu separării administrației active de justiția administrativă, care constituie un ordin de jurisdicție paralel și separat de puterea judecătară. *Idem*, p. 487.

^[4] A se vedea I. LAZĂR, *Jurisdicții administrative în materie financiară*, Ed. Universul Juridic, București, 2011, p. 61.

^[5] A se vedea: M. WALINE, *Droit Administratif*, Ed. Sirey, Paris, 1963, p. 20-21; J.M. AUBY, R. DRAGO, *Traité de contentieux administratif*, vol. I, L.G.D.J., Paris, 1962, p. 96-109.

^[6] P. NEGULESCU, *Tratat de drept administrativ român*, vol. I, ed. a IV-a, Ed. E. Marvan, București, 1934, p. 314; A. TEODORESCU, *Tratat elementar de drept administrativ*, vol. I, ed. a III-a, București, 1929, p. 377; M. VĂRARU, *Tratat de drept administrativ român*, Ed. Sosec&co, București, 1928, p. 209; M. WALINE, *Droit Administratif*, Ed. Sirey, Paris, 1963, p. 141; G. JEZE, *Les principes généraux du*

către un sistem de organe de jurisdicție ce intră în componența organelor administrației de stat.

1. Conceptul și avantajele jurisdicțiilor administrative

Instanțele judecătorești sunt cele care, de regulă, înfăptuiesc justiția, fără a fi necesară o lege de abilitare specială, fiind permisă însă și înființarea unor *jurisdicții speciale* pentru soluționarea, în limitele și condițiile legii, a unor anumite categorii de litigii, context în care se poate vorbi de „jurisdicții de drept comun” și „jurisdicții de excepție”^[1], acestea din urmă fiind cunoscute în literatura de specialitate sub denumirea de „jurisdicții speciale”^[2].

Interesul practic al distincției evocate poate fi exprimată prin următoarele^[3]: (1) *Puterea de jurisdicție este diferită*: a) Jurisdicțiile de drept comun au voacăția rezolvării oricăror probleme care se pot ridica în cursul unui litigiu, ele pot, deci, să-și proroge competența dincolo de limitele obișnuite, dacă, bineînțeles, astfel nu s-ar săvârși un exces de putere; b) Jurisdicțiile de excepție (speciale) nu pot, în principiu, să-și proroge competența

droit administratif, Paris, 1914, p. 32; J.M. AUBY, R. DRAGO, *Traité de contentieux administratif*, vol. I, L.G.D.J., Paris, 1962, p. 93.

^[1] A se vedea I. DELEANU, *Tratat de procedură civilă*, vol. I, Ed. Universul Juridic, 2013, p. 623.

^[2] A se vedea I. LEŞ, *Organizarea sistemului judiciar românesc*, Ed. All Beck, București, 2004, p. 25-26. Autorul definește conceptul de jurisdicție specială ca: „o jurisdicție cu sferă de acțiune limitată, care se întinde numai asupra cauzelor care-i sunt atribuite în baza unei legi speciale”. A se vedea totodată și V.I. PRISĂCARU, *Jurisdicții speciale în Republica Socialistă România*, Ed. Academiei R.S.R., București, 1974, p. 37-38. Jurisdicțiile speciale sunt definite de către acest din urmă autor ca fiind *activitatea de soluționare cu putere de adevăr legal, de către unele organe de stat sau obștești (altele decât organele judecătorești) după o anumită procedură a conflictelor juridice ce le-au fost date în competență prin lege, activitate care se finalizează printr-un act jurisdicțional împotriva căruia sunt prevăzute căi de atac sau drept de control*”.

^[3] I. DELEANU, *op. cit.*, p. 623.

I. REALIZĂRI ȘTIINȚIFICE ȘI PROFESIONALE. PLANURI DE EVOLUȚIE ȘI DEZVOLTARE

tență; (2) *Jurisdicțiile de drept comun pot pronunța hotărâri definitive*; jurisdicțiile de excepție nu au voacăția de a pronunța asemenea hotărâri, ele fiind totdeauna cenzurabile în fața instanțelor judecătorești^[1]; (3) *Numai jurisdicțiile de drept comun au și competența de a statua asupra realizării titlurilor executorii*; în principiu, jurisdicțiile de excepție nu au o asemenea competență, valorificarea titlurilor lor executorii făcându-se prin intermediul instanțelor judecătorești.

Controlul jurisdicțional asupra administrației presupune existența unui regim democratic în care administrația este supusă legii și judecătorului și poate fi constrânsă să vină în fața justiției – fie a judecătorului judiciar, fie a judecătorului administrativ. Subordonarea administrației față de justiție este mai mult sau mai puțin completă. Administrația beneficiază totdeauna de o marjă a libertății, ea opune o anumită rezistență^[2], context care, în decursul timpului, a impus obligația administrației de a răspunde pentru actele și faptele sale^[3]. Relația administrației cu cei administrați implică astfel prerogativa persoanei vătămate într-un drept al său sau într-un interes legitim de către o autoritate publică de a se adresa justiției administrative^[4].

^[1] „Exigențele principiului separației puterilor în stat exclud, în ce privește relația dintre administrația publică și autoritatea judecătorească, posibilitatea ca un organ al administrației publice, chiar jurisdicțional, să se substitue autorității judecătorești” – C.C.R., Decizia nr. 64 din 2 iunie 1994 (M. Of. nr. 177 din 12 iulie 1994). *Instituirea unei proceduri administrativ-jurisdicționale* – a decis Plenul Curții Constituționale – nu este contrară principiului prevăzut de art. 21 din Constituție, cât timp decizia organului administrativ de jurisdicție poate fi atacată în fața unei instanțe judecătorești, apud I. DELEANU, *Tratat...*, *op. cit.*, 2013, nota 2.

^[2] I. ALEXANDRU, *op. cit.*, p. 656.

^[3] O.M. CILIBIU, *Justiția administrativă și contenciosul administrativ fiscal*, Ed. Universul Juridic, București, 2010, p. 18.

^[4] Privitor la conceptul de „justiție administrativă”, în literatura de specialitate (a se vedea O.M. CILIBIU, *Justiția administrativă și contenciosul administrativ fiscal*, Ed. Universul Juridic, București, 2010, p. 20) s-a arătat: „Existența unui sistem al justiției administrative

Inevitabil, acțiunile administrației generează o serie întreagă de conflicte între aceasta și cei administrați, dintre care, o parte însemnată este supusă *controlului jurisdicțional*^[1]; controlul poate fi realizat atât de către *instanțele de judecată*, cât și, în condițiile legii, de către *autoritățile publice administrative* cărora le sunt conferite *atribuții jurisdicționale* – denumite în doctrina administrativă^[2] și „administrație publică jurisdicționalizată”.

Activitatea de soluționare a litigiilor care se desfășoară în fața unui organ cu atribuții administrativ-jurisdicționale se regăsește în literatura de specialitate autohtonă sub denumiri, precum „jurisdictie administrativă”^[3] sau „jurisdictie specială administrativă”, aceasta din urmă fiind preferată și de către legiuitor^[4].

este una din trăsăturile principale ale statului de drept, deoarece prin existența acestui sistem devine eficace supunerea administrației în fața legii [...]. Lato sensu, justiția administrativă poate fi definită ca fiind ansamblul mijloacelor de care dispune sistemul juridic pentru a proteja situația juridică a persoanelor care se confruntă cu administrația publică”.

^[1] Controlul jurisdicțional se realizează prin instanțele ordinare sau prin jurisdicțiile speciale – se arată în I. MURARU, E.S. TĂNASESCU, *Drept constituțional și instituții politice*, ed. a XII-a, vol. I, Ed. All Beck, 2005, p. 31.

^[2] A se vedea C. CLIPA, *Organe și proceduri administrativ-jurisdicționale. Introducere în studiul administrației publice jurisdicționalizate*, Ed. Hamangiu, București, 2012.

^[3] V. VEDINAŞ, *Drept administrativ*, ed. a III-a, Ed. Universul Juridic, București, 2007, p. 130.

^[4] A se vedea art. 21 alin. (4) din Constituția României, potrivit căruia „jurisdicțiile speciale administrative (s.n.) sunt facultative și gratuite”, precum și art. 2 pct. 1 lit. e) din Legea nr. 554/2004 a contenciosului administrativ, care definește *jurisdictia administrativă specială*: „activitatea înfăptuită de o autoritate administrativă care are, conform legii organice speciale în materie, competența de soluționare a unui conflict privind un act administrativ, după o procedură bazată pe principiile contradictorialității, asigurării dreptului la apărare și independenței activității administrativ-jurisdicționale”.

Forma inițială a Constituției României făcea referire la jurisdicțiile administrative, exclusiv în articolul dedicat activității Curții de Conturi a României, căreia îi erau recunoscute atribuții cu caracter jurisdicțional. Nu exista însă o reglementare care să ateste, la nivel principal, existența jurisdicțiilor administrative. Acest lucru a determinat apariția unor opinii^[1], conform cărora, odată cu intrarea în vigoare a Constituției, nu se mai putea susține existența jurisdicțiilor administrative, Constituția vorbind exclusiv despre justiție, în capitolul VI al Titlului III, consacrat autorității judecătoarești. Cu toate acestea, însăși legea fundamentală, chiar dacă nu proclama cu valoare de principiu, recunoștea existența unui tip de jurisdictie, respectiv activitatea de jurisdictie în materie financiară, exercitată de către Curtea de Conturi a României^[2]. Mai mult chiar, teza dispariției jurisdicțiilor administrative din peisajul instituțional românesc scapă din vedere faptul că *însăși justiția reprezintă un tip de jurisdictie, respectiv jurisdictia judiciară*, corelația dintre cele două concepte fiind aceea de la parte la întreg. *Conceptul de jurisdictie evocă ansamblul de proceduri și structuri, prin intermediul cărora se soluționează un litigiu apărut în viața publică sau privată, guvernat de regulile contradictorialității, independenței organului care soluționează litigiul, asigurării*

^[1] V. PĂTULEA, *Reflecții în legătură cu căile procedurale de rezolvare a contestațiilor împotriva măsurilor dispuse de către organele de control financiar de stat*, în Dreptul nr. 7/1992, p. 47-61. Autorul aduce în discuție polemică existentă la acea dată în lumea juridică cu privire la însăși valabilitatea art. 4 din Legea nr. 29/1990 (p. 51), fiind invocată caducitatea, adică inaplicabilitatea acestuia.

^[2] Până la modificările survenite în Constituția României în anul 2003, jurisdicțiile administrative au avut, de regulă, un caracter obligatoriu, justificabilii neavând posibilitatea de a opta pentru soluționarea litigiului între o instanță de drept comun și o instanță administrativă. Acest fapt a determinat în literatura de specialitate o poziție critică care susținea neconstituționalitatea prevederilor legale care instituau caracterul obligatoriu al „instanțelor administrative”.